

4. Životní prostředí

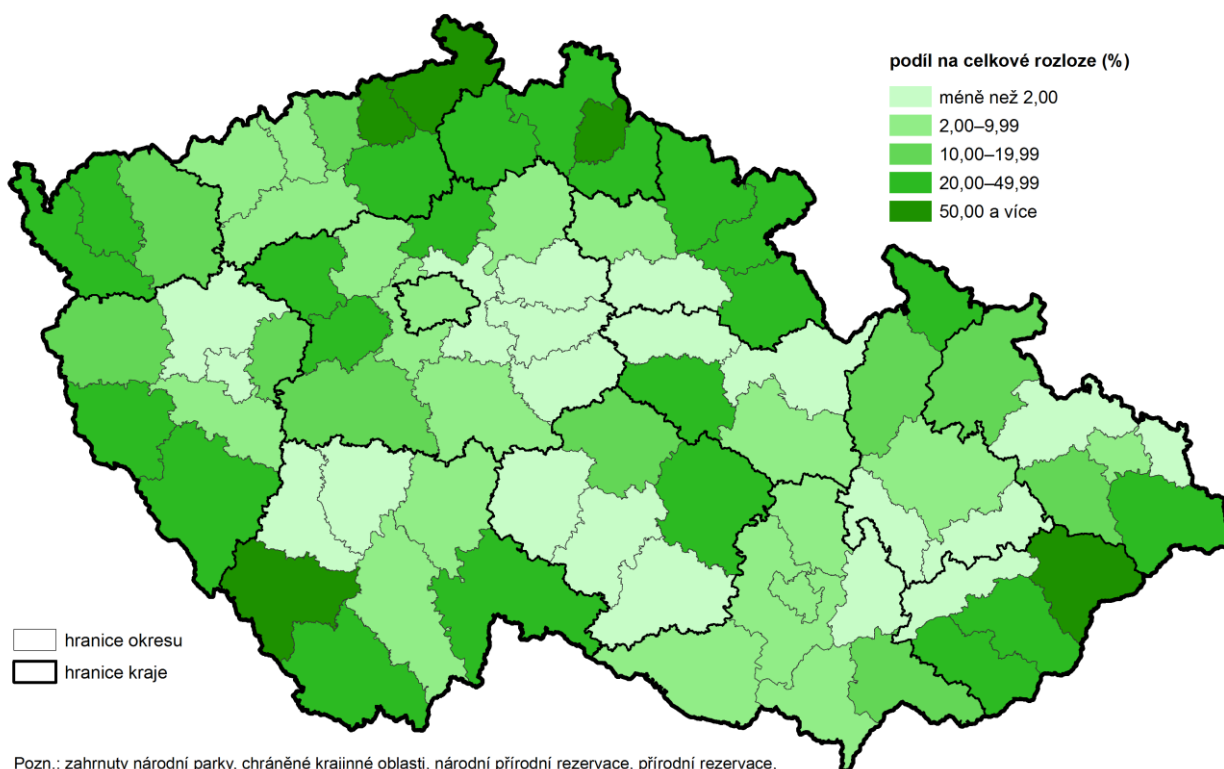
Téměř 28 % území kraje zaujímají plochy chráněných území.

Na území Ústeckého kraje se k 31. 12. 2015 rozkládalo 1 480 km² ploch chráněných území. V porovnání s ostatními kraji se jedná o druhou největší plochu po Jihočeském kraji. Z celkového území kraje připadá 27,7 % na zvláště chráněná území. Tento podíl je rovněž druhý nejvyšší, ale po Libereckém kraji. Největší plochu chráněných území představují chráněné krajinné oblasti (České Středohoří, Kokořínsko, Labské pískovce a Lužické hory). Na národní park České Švýcarsko připadá 79 km² a maloplošná zvláště chráněná území v počtu 173 zaujímají 89 km².

Zhruba tři čtvrtiny plochy okresu Děčín pokrývají chráněná území.

Nejvyšší podíl chráněných území na rozloze okresu se v roce 2015 nacházel na okrese Děčín (74,2 %), druhý nejvyšší byl na okrese Ústí nad Labem (57,1 %) a třetí na okrese Litoměřice (31,9 %). Naproti tomu nejméně se na území okresu podílí chráněná území v okrese Chomutov (5,3 %) a v okrese Most (6,2 %).

Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2015

Pozn.: zahrnuty národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. V ukazateli jsou zohledněny vzájemné překryvy chráněných území (tzn. nejsou započítána maloplošná ZCHÚ ležící na území velkoplošných ZCHÚ).

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Orné půdy postupně ubývá, zvyšují se plochy lesů a trvalých travních porostů.

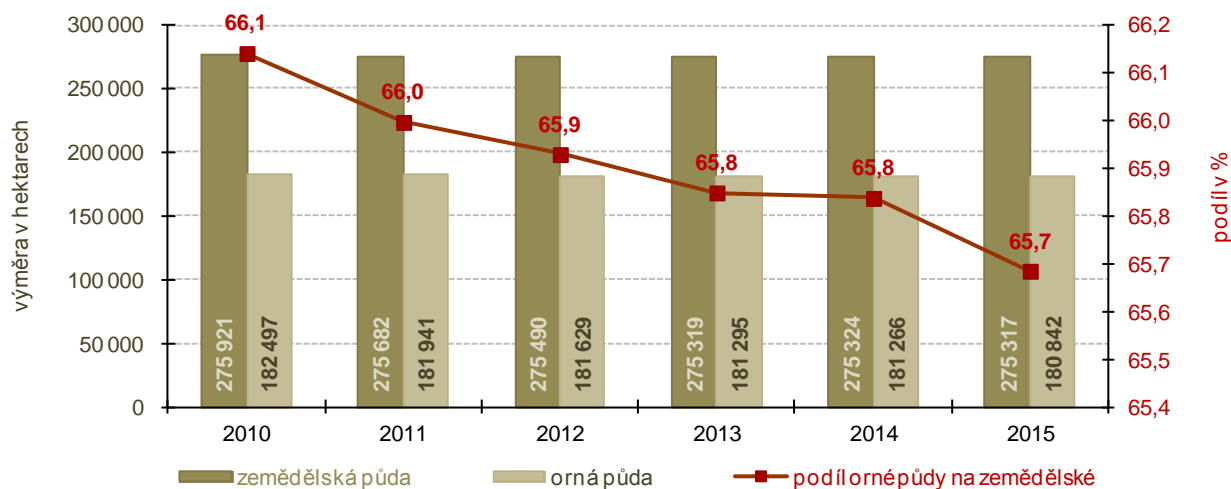
Výměra orné půdy v Ústeckém kraji má dlouhodobě sestupnou tendenci, a to zejména ve prospěch trvalých travních porostů. Tento trend pokračoval i v letech 2010–2015. Nejvýraznější nárůst trvalých travních porostů za posledních pět let se projevil v okrese Louny (o 4 %), dále v okresech Děčín a Litoměřice, u obou o více než 2 %. Ve struktuře půdního fondu se příznivě projevuje zalesňování ve všech okresech kraje, nejvýznamněji pak v okresech Teplice (navýšení mezi roky 2010 až 2015 o 3,3 %). Pokles orné půdy rovněž ovlivnilo rozšíření vodních ploch v okrese Teplice o 8,7 % a v okresech Chomutov a Louny shodně o 1,4 %.

Výměra ekologicky obhospodařované půdy se zvýšila.

Plocha obhospodařované půdy na ekologických principech dosáhla v Ústeckém kraji ke konci roku 2015 více než 39,3 tisíc hektarů a dalších 5,6 tis. ha ploch se pak nacházelo ve fázi přechodného období. Celkově těchto 44,8 tis. ha znamenalo, že v roce 2015 bylo ekologické zemědělství v kraji provozováno na 16,3 % zemědělské půdy v kraji. V porovnání s předchozím rokem se rozsah ekologicky obhospodařované půdy zvýšil o 1,7 tis. ha, tj. o 3,9 %.

Na celkové výměře ekologicky obhospodařované půdy v celé ČR se kraj podílel 9,3 % a tento podíl byl pátý nejvyšší po Jihočeském, Plzeňském, Moravskoslezském a Karlovarském kraji.

Graf 4.1 Výměra zemědělské a orné půdy v Ústeckém kraji

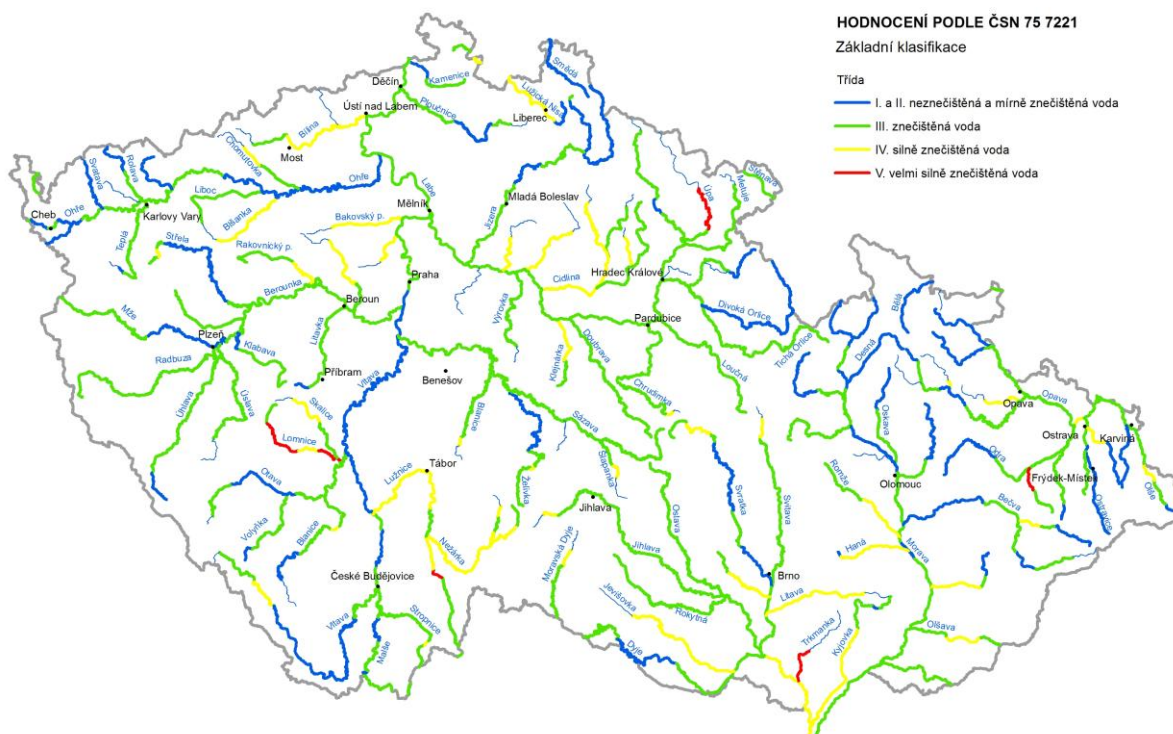

Kvalita povrchových vod se dlouhodobě zlepšila.

Kvalita povrchových vod se z dlouhodobého hlediska (stejně jako v celé ČR) významně zlepšila. Přesto v kraji zůstávají podle dat za rok 2014 a 2015 úseky toků, kde znečištění dosahuje vyšší třídy. Nejvíce znečištěným tokem byla Bílina od Ústí nad Labem do Mostu a dále řeka Blšanka a část Chomutovky.

Jakost vody v tocích ČR, 2014 až 2015

Zdroj: VÚV TGM, v. i. v, z podkladů s. p. Povodí a ČHMÚ

Souhrnné hodnocení ukazatelů BSK₅, CHSK_{Cr}, N-NH₄⁺, P_{celk.} a saprobní index zoobentosu.

Podíl obyvatel zásobených vodou z vodovodů se zvýšil.

V roce 2015 bylo v Ústeckém kraji zásobováno vodou z vodovodů celkem 802,6 tisíc obyvatel, tj. o 2,1 tisíc více než v roce 2014. Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodu se zvýšil z 97,1 % v roce 2014 na 97,5 % v roce 2015, tj. o 0,4 p.b. V porovnání s ostatními kraji byl podíl obyvatel zásobovaných vodou v kraji pátý nejvyšší.

Výroba vody v kraji se zvýšila...

...zvýšilo se i množství fakturované vody celkem ...

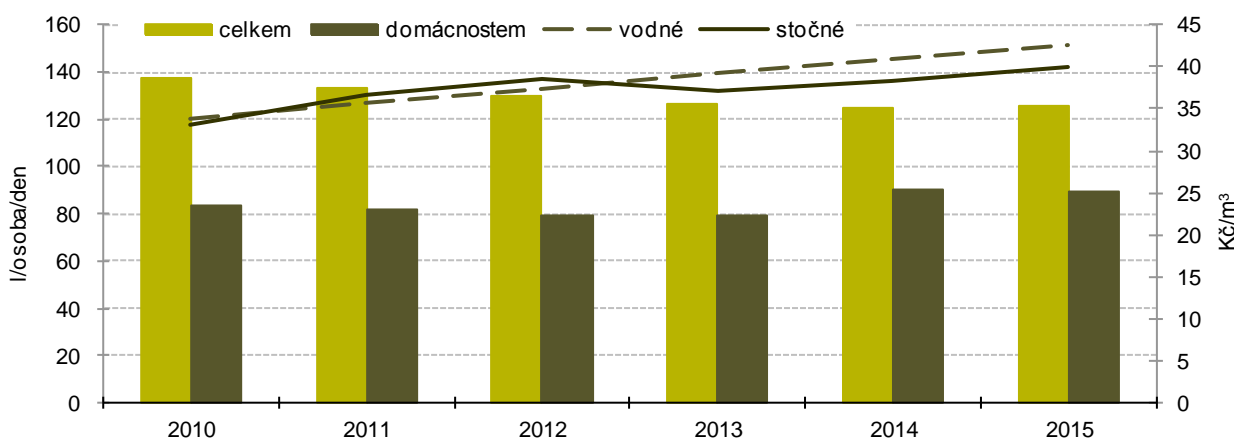
.... pro domácnosti pokleslo.

V roce 2015 se oproti předchozím rokům výroba vody zvýšila. Objem vyrobené pitné vody z vodovodů pro veřejnou potřebu v roce 2015 dosáhl v Ústeckém kraji 50,2 mil. m³ a v porovnání s rokem 2014 se zvýšil o 913 tis. m³, tj. o 1,9 %. Vzrostlo i množství fakturované pitné vody celkem (36 903 tis. m³) o 488 tis. m³ (o 1,3 %). Meziročně však pokleslo množství fakturované vody pro domácnosti, které odebraly 26 103 tis. m³, což bylo o 280 tis. m³ vody (o 1,1 %) méně než v předchozím roce. Ústecký kraj spolu s Jihomoravským krajem byly jedinými, kde se objem fakturované pitné vody domácnostem meziročně snížil.

V kraji je čtvrtá nejvyšší spotřeba vody v domácnostech na osobu a den.

Množství fakturované vody na počet obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů, nebo-li specifické množství vody fakturované celkem, dosáhlo v roce 2015 v Ústeckém kraji 126 litrů na osobu a den a v porovnání s předchozím rokem se zvýšilo o 1,4 litru (o 1,1 %). Množství fakturované vody domácnostem v Ústeckém kraji meziročně pokleslo o 1,2 litru (o 1,3 %) a v roce 2015 dosáhlo v kraji 89,1 litru na osobu a den a bylo čtvrté nejvyšší mezi kraji.

Graf 4.2 Specifické množství vody fakturované celkem a domácnostem (l/osobu/den), vodné a stočné (Kč/m³) v Ústeckém kraji

Cena vody dlouhodobě roste.

Cena vody (bez DPH) tedy průměrná cena za 1 m³ fakturované pitné vody se od roku 2010 v Ústeckém kraji zvýšila o více než čtvrtinu - z 33,90 Kč na 42,50 Kč za m³. Proti průměru celé republiky byla cena vody v loňském roce v kraji vyšší o 6,90 Kč. Od roku 2008 zaplatí v průměru obyvatelé Ústeckého kraje za 1 m³ vody nejvíce v České republice.

Podíl obyvatel napojených na kanalizaci s ČOV vzrostl.

Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci meziročně vzrostl o 0,7 p.b. na 83,5 %. Celkový počet obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci v kraji byl 688 tisíc, z toho bylo 98,6 % (678 tisíc obyvatel) napojeno na čistírnu odpadních vod. Tento podíl byl zhruba stejný jako v roce 2014. Výraznější meziroční rozdíl vidíme u podílu osob napojených na kanalizaci s koncovou ČOV v přepočtu na střední stav obyvatel, který se meziročně zvýšil o 0,6 p.b., z 81,7 % v roce 2014 na 82,4 % v loňském roce. Podíl obyvatel v domech napojených na čistírnu odpadních vod z celkového počtu obyvatel napojených na kanalizaci byl v mezikrajovém srovnání čtvrtý nejvyšší. Republikový průměr (95,9 %) byl v kraji překročen o 2,8 p.b.

Objem vypouštěné odpadní vody do kanalizace vzrostl.

Množství vypouštěné odpadní vody do kanalizace (bez zpoplatněných srážkových vod) se v Ústeckém kraji meziročně zvýšilo o 349 tis. m³ (o 1,2 %) a v roce 2015 dosáhlo 29 426 tis. m³. Celková hodnota stočného dosáhla v roce 2015 v Ústeckém kraji 1 347,8 mil. Kč (bez DPH) a v porovnání s rokem 2014 byla vyšší o 65,7 mil. Kč, tj. o 5,1 %, tento nárůst byl druhý nejvyšší po Kraji Vysočina.

I cena stočného se dlouhodobě zvyšuje.

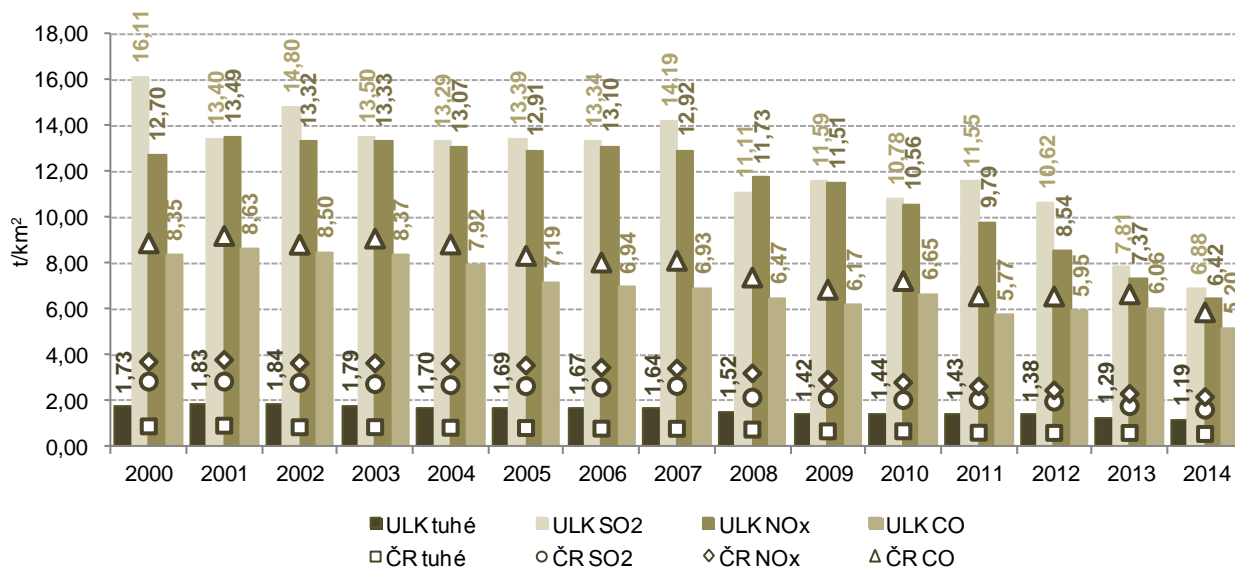
Cena stočného (bez DPH) čili průměrná cena za 1 m³ odváděných odpadních vod dosáhla v roce 2015 v Ústeckém kraji hodnoty 40 Kč za m³. Od roku 2010 se cena stočného v kraji zvýšila o pětinu (o 6,90 Kč, tj. o 20,8 %). Republikový průměr v roce 2015 (30,70 Kč za m³) byl v kraji překročen o 9,30 Kč. Cena stočného v Ústeckém kraji je od roku 2008 druhá nejvyšší po kraji Libereckém.

Emise hlavních znečišťujících látek.

Český hydrometeorologický ústav provedl v roce 2014 z důvodů nové struktury stacionárních zdrojů přepočtení celé časové řady od roku 2000. Emisní bilance za rok 2013 byla zpracována pro všechny kategorie zdrojů z aktuálních dostupných podkladů a odpovídá požadavkům na mezinárodní inventarizaci emisí.

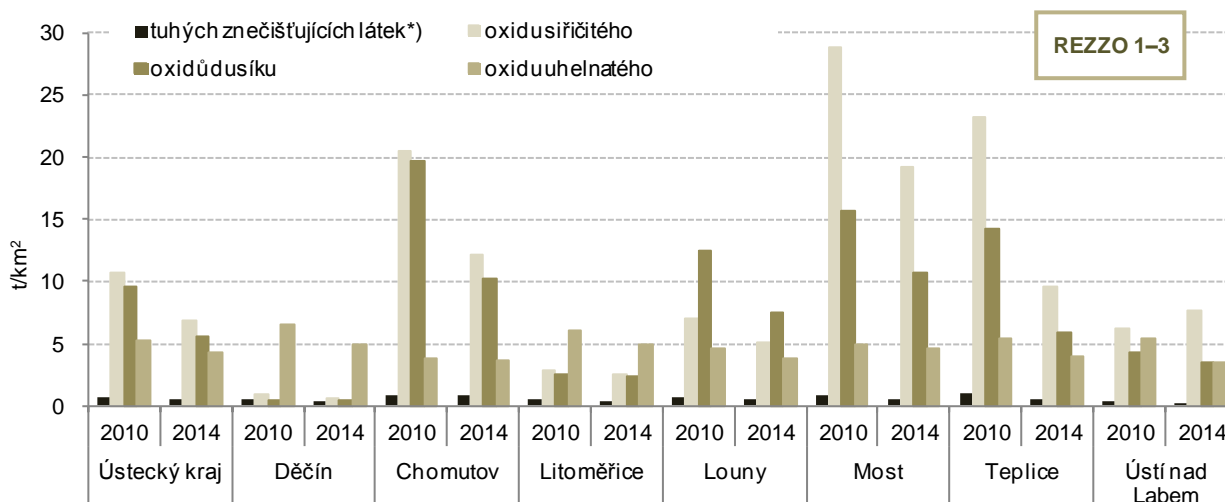
Graf 4.3 Měrné emise REZZO 1–4 podle zdroje znečištění v Ústeckém kraji (v t/km²)

Vlivem stacionárních zdrojů vykazuje Ústecký kraj dlouhodobě nejvyšší hodnoty u většiny emisí s výjimkou oxidu uhelnatého.

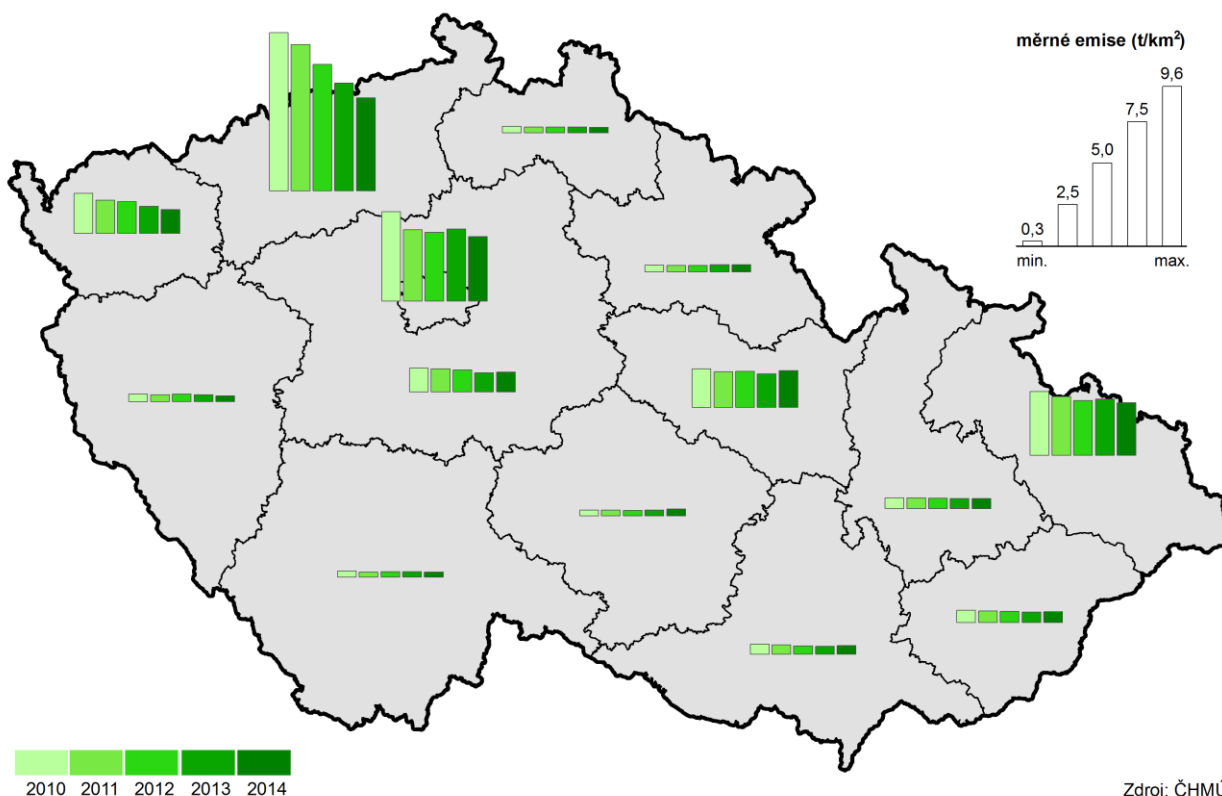
Měrné emise znečišťujících látek (REZZO 1–4) se v Ústeckém kraji v porovnání s výchozím rokem 2010 snížily - u tuhých látek o 17,1 %, u oxidu siřičitého o 36,1 %, u oxidů dusíku o 39,2 % a u oxidu uhelnatého (o 21,8 %). Ve všech případech se jednalo o pokles jak u stacionárních zdrojů (REZZO 1–3), tak u mobilních zdrojů (REZZO 4). V porovnání s ostatními kraji dosahuje Ústecký kraj u oxidu siřičitého dlouhodobě nejvyšší hodnoty a průměr ČR převyšoval v roce 2014 více než 4krát. Druhou nejvyšší hodnotu (po Hl. m. Praze) mezi kraji vykazuje Ústecký kraj u oxidu dusíku. Rovněž v meziročním srovnání let 2014 a 2013 došlo u všech druhů měrných emisí v kraji k poklesu, a to jak celkově, tak i u stacionárních zdrojů a u mobilních zdrojů. Republikový průměr je v Ústeckém kraji překračován u většiny druhů emisí s výjimkou oxidu uhelnatého.

Graf 4.4 Měrné emise znečišťujících látek v okresech Ústeckého kraje (v t/km²)

*) nezahrnují emise TZL, NH₃ a VOC ze stavebních činností, chovů hosp. zvířat, aplikace min. hnojiv a nesledovaných zdrojů použitých rozpouštědel

Emise oxidů dusíku (REZZO 1–3) v krajích v letech 2010 až 2014

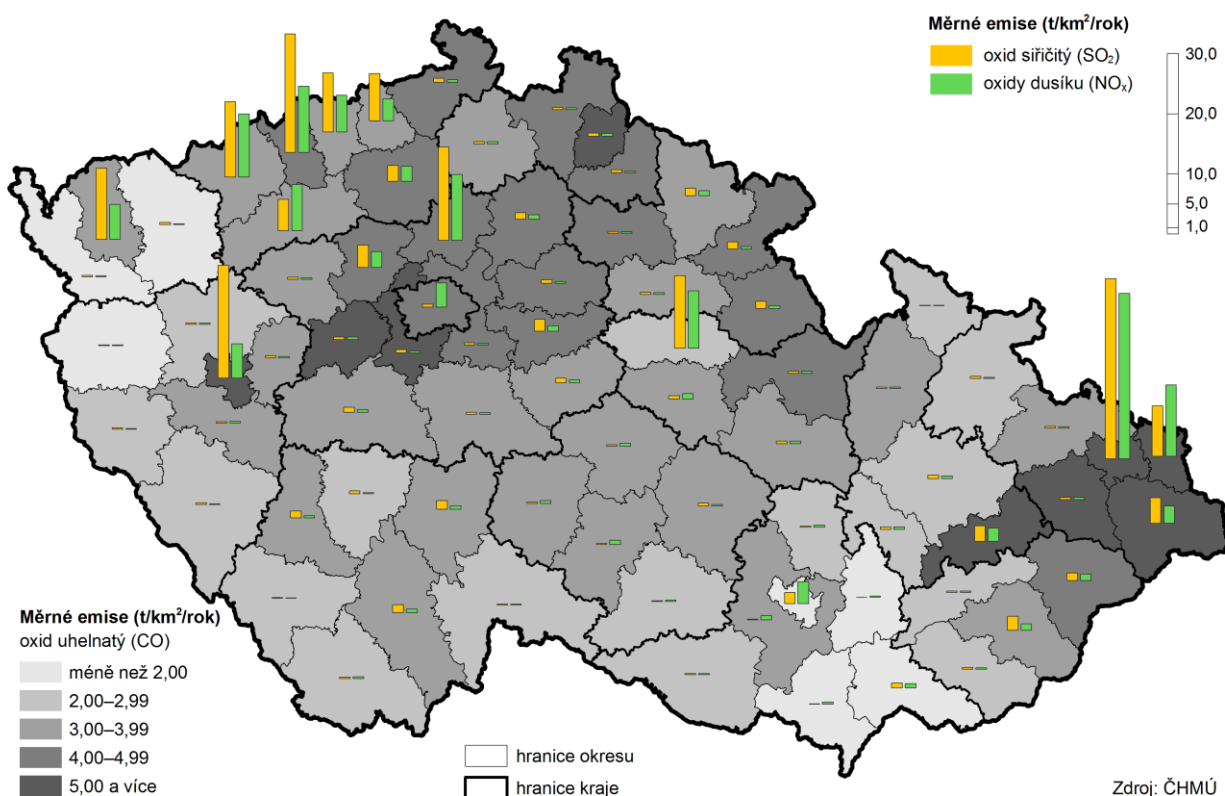

Situace v okresech Ústeckého kraje.

Z územního hlediska lze konstatovat, že emisemi jsou nejhůře postižena území nejbližší stacionárním zdrojům znečištění; v kraji se to nejvíce dotýká okresů Chomutov, Most a Teplice, kde se nacházejí největší zpracovatelé těžných nerostných surovin (elektrárny, hutní a chemický průmysl). Průměrné hodnoty Ústeckého kraje v roce 2014 byly u tuhých emisí překročeny v okresech Chomutov, Teplice a Most. Téměř třikrát vyšší byly hodnoty oxidu siřičitého v okrese Most, téměř dvakrát vyšší byly v okrese Chomutov a nad krajským průměrem byly i v okresech Teplice a Ústí nad Labem. U oxidů dusíku byly krajské hodnoty překročeny ve čtyřech okresech - v Mostě, v Chomutově (hodnoty v obou okresech byly téměř dvojnásobné), v Lounech a v Teplicích. Nejvyrovnanější hodnoty vidíme u oxidu uhelnatého, průměr byl překročen ve třech okresech - v Litoměřicích, v Děčíně a v Mostě, ale překročení se pohybovalo jen od 8 do 17 %.

Hodnoty republikového průměru byly v roce 2014 překročeny u většiny okresů a u většiny emisí. Výjimkou byl okres Děčín, který obstál z hlediska produkovaných emisí na km² v porovnání s průměrem ČR u oxidu siřičitého a oxidů dusíku. Nižší znečištění u oxidu uhelnatého vidíme u většiny okresů s výjimkou okresů Děčín a Litoměřice. Stejně hodnoty jako průměr ČR vykazovaly v okrese Ústí nad Labem u tuhých znečišťujících látek.

Měrné emise vybraných látek (REZZO 1–3) v okresech v roce 2014

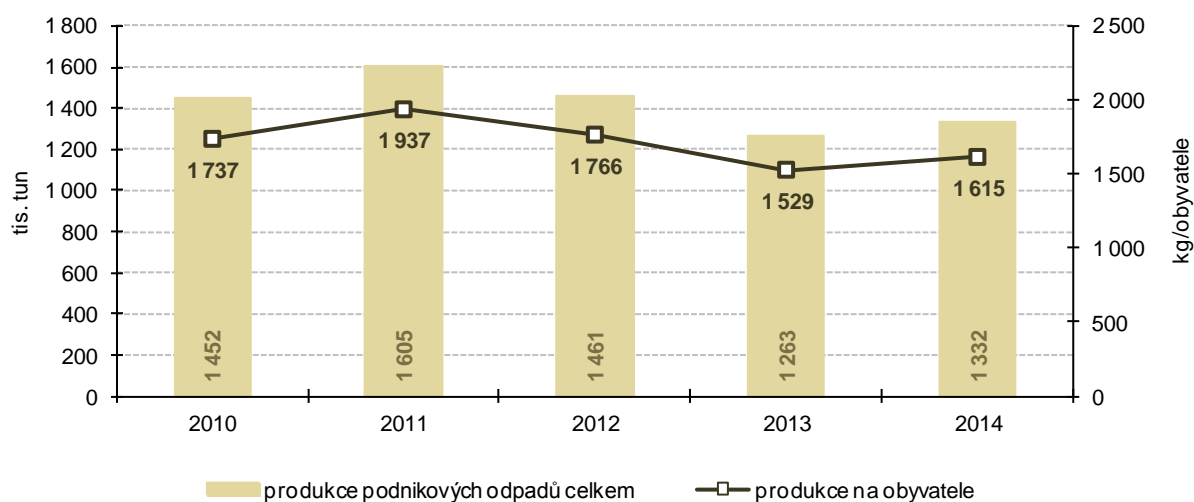

Množství vyprodukovaného odpadu podniky v kraji je nadprůměrné.

Objem vyprodukovaného podnikového odpadu v kraji je šestý nejvyšší v porovnání s ostatními kraji. V roce 2014 se celkový objem oproti předchozímu roku zvýšil o 5,5 %, tj. o 69,5 tis. tun. Celkem tak bylo vyprodukováno 1 332 tis. tun odpadu podniky se sídlem v Ústeckém kraji. Stejně umístění kraje (6. příčku) obsadil kraj i v přepočtu odpadu k počtu obyvatel. Na obyvatele kraje bylo v roce 2014 vyprodukováno 1 615 kg, proti předchozímu to bylo o 86 kg (o 5,6 %) na obyvatele více.

V poměru k vytvořenému HDP příslušela v roce 2014 Ústeckému kraji čtvrtá nejvyšší příčka mezi všemi 14 regiony republiky. Vyšší hodnotu vykázaly v Moravskoslezském kraji, v Hl. m. Praze a v Plzeňském kraji.

Graf 4.5 Produkce podnikových odpadů podle místa podniku v Ústeckém kraji

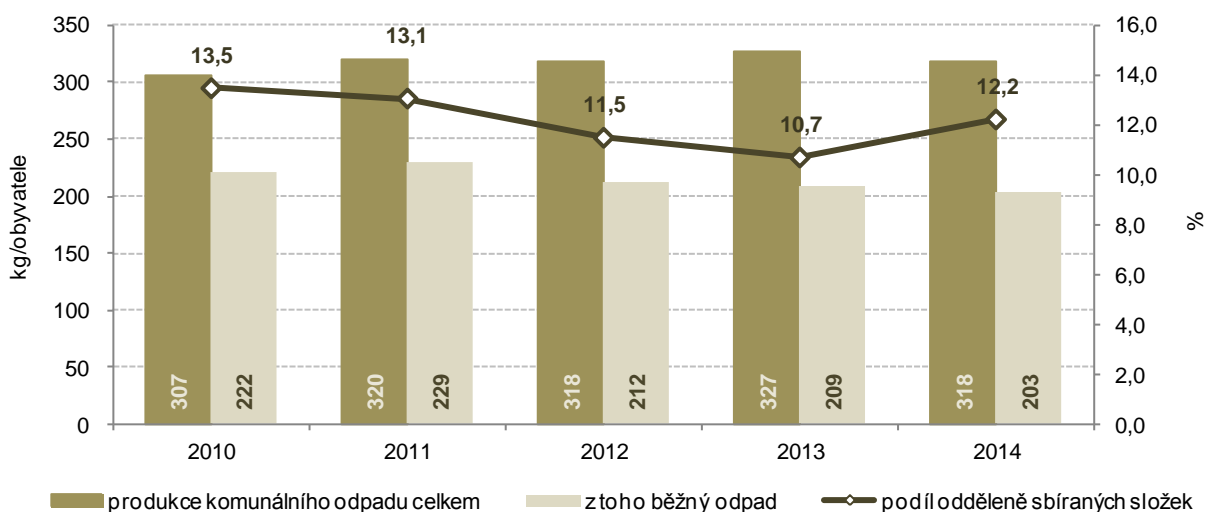
Ve struktuře odpadů podle činností má rozhodující podíl stavebnictví.

Z pohledu struktury odpadů podle odvětví, ve kterých vznikají, připadá v posledních letech nejvýznamnější podíl z podnikových odpadů v kraji na stavebnictví, v roce 2014 na něj připadala dokonce téměř polovina (49,4 %) z celku. Proti roku 2013 se tento podíl zvýšil o 8,2 p.b. a proti roku 2010 to bylo o 16,5 p.b. Dalším podstatným zdrojem produkce odpadů je zpracovatelský průmysl (pohybující se kolem 26 %) a obdobné zastoupení má i zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi. Její produkce se na rozdíl od průmyslu v posledním roce podstatně snížila.

Komunální odpad na obyvatele v kraji byl, s výjimkou let 2010 a 2011, vyšší než republikové hodnoty.

V roce 2014 bylo v Ústeckém kraji vyprodukováno celkem 261,9 tisíc tun komunálního odpadu. Proti předchozímu roku došlo k poklesu o více než 8 tisíc tun (o 3 %), proti roku 2010 se tento objem zvýšil o 2,2 %. V přepočtu na 1 obyvatele kraje bylo v roce 2014 vyprodukováno 318 kg za rok, což znamenalo meziroční pokles o 2,8 %. Proti roku 2010 produkce komunálního odpadu na obyvatele vzrostla o 3,6 %. S výjimkou let 2010 a 2011, kdy se množství komunálního odpadu na obyvatele dostalo pod republikovou úroveň (o 10 a 0,4 kg na obyvatele), dlouhodobě převyšuje republikový průměr. V mezikrajovém srovnání byla v roce 2014 produkce na obyvatele v Ústeckém kraji pátá nejvyšší, zatímco v předchozích třech letech obsazovalo 2. a 3. nejvyšší příčku.

Graf 4.6 Produkce komunálního odpadu v Ústeckém kraji (v kg/obyvatele)

Běžný svoz představuje nejvýznamnější položku komunálního odpadu.

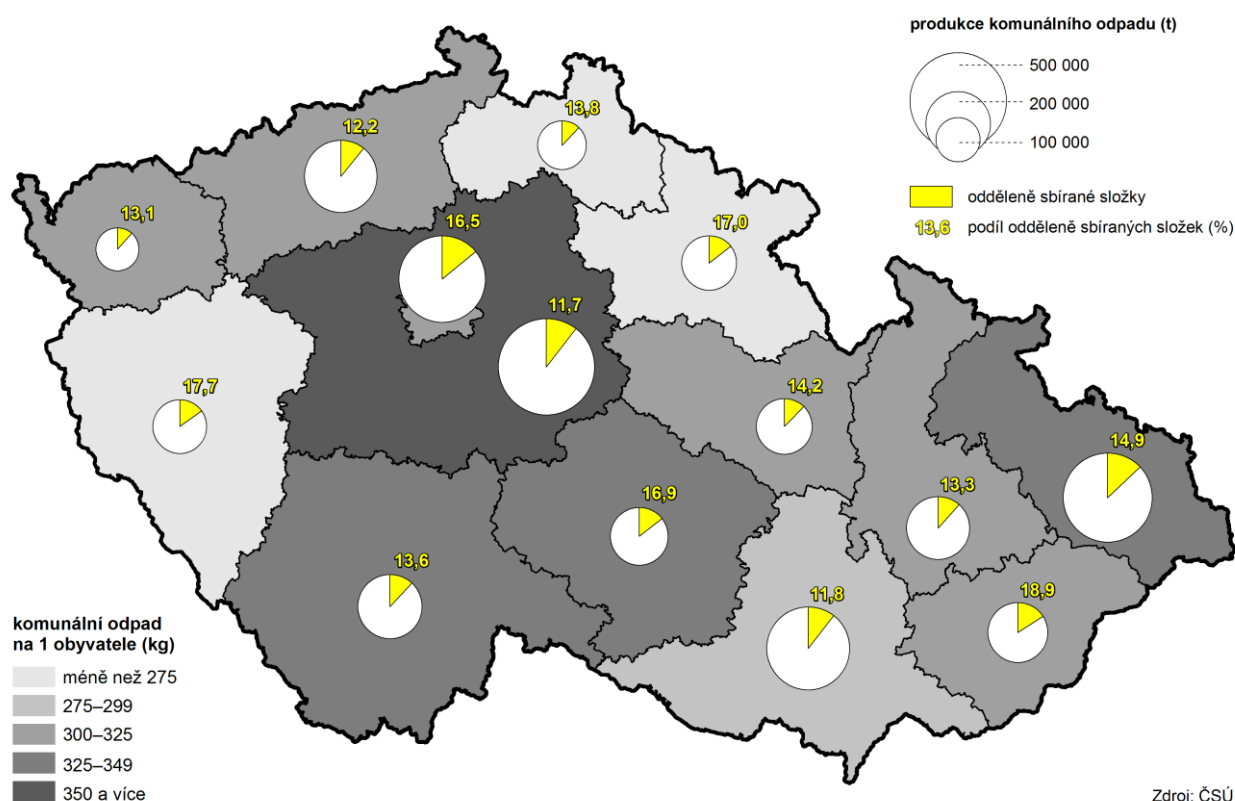
Ve struktuře komunálního odpadu tvoří nejvýznamnější položku běžný svoz, který v posledních pěti letech zaujímal v průměru 67,7 %, jeho podíl se však v průběhu let postupně snižoval ze 72,4 % v roce 2010 na 63,9 % v letech 2013 a 2014.

Podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu třetí nejnížší mezi kraji.

V roce 2014 dosáhl podíl odděleně sbíraných složek odpadu v kraji 12,2 %, proti nejvyššímu podílu v roce 2010 se snížil o 1,3 p.b., ale meziročně vzrostl o 1,5 p.b. V mezikrajovém srovnání obsadil Ústecký kraj třetí nejhorší příčku. Podíl odděleně sbíraných složek odpadu v přepočtu na tisíc obyvatel dosáhl v kraji hodnoty 38,8 kg a byl v porovnání s ostatními kraji třetí nejnížší po Jihomoravském a Libereckém kraji.

Komunální odpad v krajích v roce 2014

Výdaje na ochranu životního prostředí.

Výdaje na ochranu životního prostředí zahrnují výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku na ochranu životního prostředí a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí, které se vztahují k aktivitám na ochranu životního prostředí (technologie, procesy, zařízení nebo jejich části), jejichž hlavním účelem je zachycení, odstranění, monitorování, kontrola, snižování, prevence nebo eliminace znečišťujících látek a znečištění nebo jakékoliv jiné poškození životního prostředí, ke kterému dochází při činnosti podniků

Podíl investičních výdajů postupně rostl.

Celkové vklady do ochrany životního prostředí (hodnoceno podle sídla investora) dosáhly v letech 2010–2014 v průměru ročně 7,9 mld. Kč. Přitom větší díl výdajů byl směřován do oblasti neinvestiční, na kterou připadaly v průměru více než téměř tři čtvrtiny. Při pohledu na jednotlivé roky je patrné, že se podíl neinvestičních výdajů postupně snižoval (v roce 2010 představoval 86,7 %, v letech 2013 a 2014 zhruba 64 %).

Celkový objem investičních výdajů v kraji byl za posledních pět let nejvyšší.

Objem investičních výdajů na ochranu životního prostředí se v Ústeckém kraji v letech 2010 až 2014 (s výjimkou roku 2012) zvyšoval. Jejich celkový objem dosáhl v roce 2014 nejvyšší celkové hodnoty (2 539,6 mil. Kč). Meziročně představovalo navýšení 23,1 % a v porovnání s rokem 2010 se objem téměř zdvojnásobil. Podíl na celkových výdajích dosáhl více než třetinu (35,8 %).

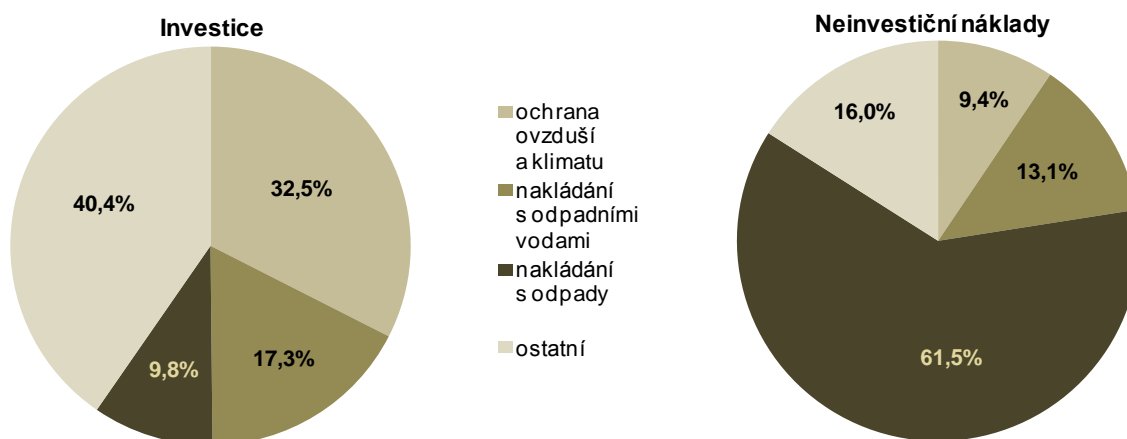
Nejvýznamnější složku investičních nákladů tvořily výdaje na ochranu ovzduší a klimatu.

Ve struktuře investičních nákladů tvořily nejvýznamnější složku výdaje na ochranu ovzduší a klimatu, jejich podíl se rok od roku zvyšoval a z 22,2 % v roce 2010 se zvýšil na 42,1 % v roce 2014. Opačný vývoj spatřujeme u investičních výdajů na nakládání s odpadními vodami a nakládání s odpady, podíl obou se v průběhu let snižoval. Pokles mezi roky 2010–2014 u prvních představoval 7,3 %, u nakládání s odpady pak 43,8 %.

Investice na obyvatele byly druhé nejvyšší po roce 2013.

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v přepočtu na 1 obyvatele dosáhly v roce 2014 částky 3 296 Kč a byly druhé nejvyšší od roku 2010. Nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v roce 2013, kdy investice na 1 obyvatele dosáhly hodnoty 4 198 Kč.

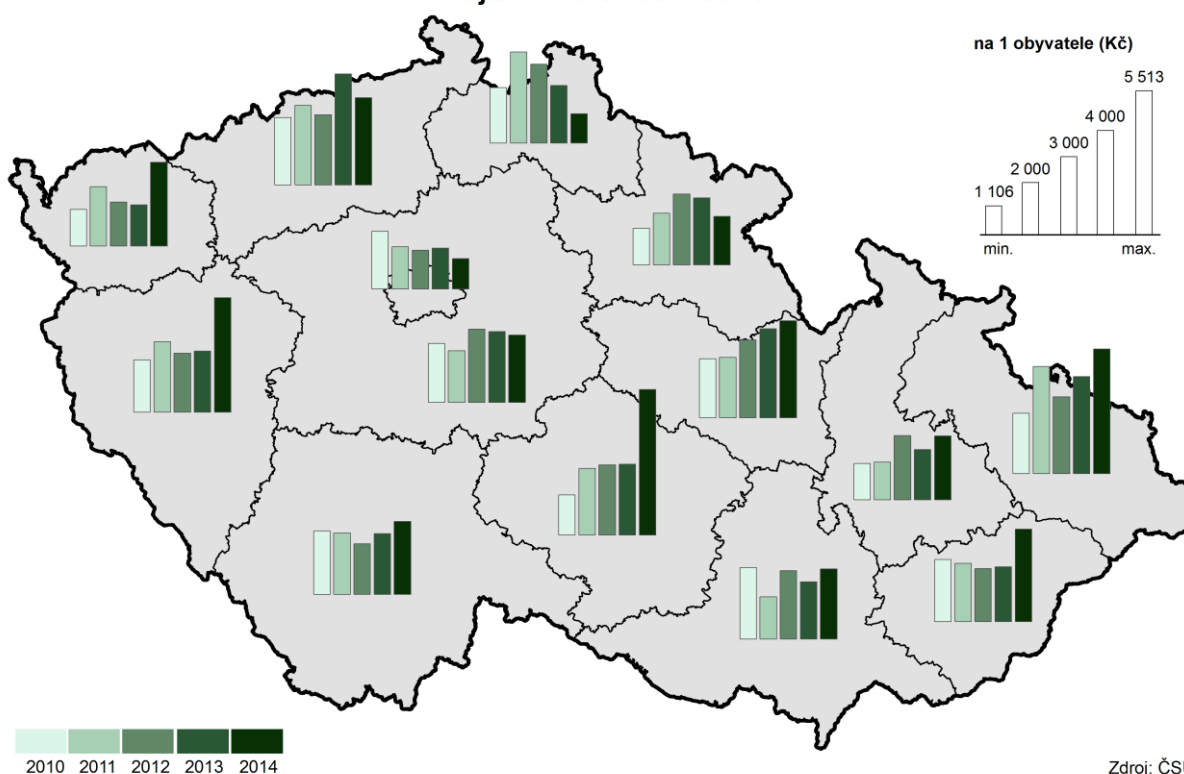
Graf 4.7 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora podle účelu (v %; průměr let 2010–2014)

Výdaje na nakládání s odpady představují nejvýznamnější složku neinvestičních nákladů.

V oblasti neinvestičních výdajů tvořily největší složku náklady spojené s nakládáním s odpady, které představovaly v průměru pěti posledních let téměř dvě třetiny. Jejich podíl se však postupně snižoval a v roce 2014 představoval 42,4 % neinvestičních výdajů, což znamenalo meziroční pokles zhruba o 15 % a v porovnání s rokem 2010 o více než třetinu. Druhý nejvyšší díl neinvestičních nákladů, kromě ostatních nákladů, byl vynakládán na nakládání s odpadními vodami, v roce 2014 dosáhl 15,8 % a byl o 5,9 p.b. vyšší než v roce 2010. Neinvestiční náklady na ochranu ovzduší a klimatu představovaly v průměru necelých 10 %.

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2010 až 2014

Polovinu nákladů do životního prostředí tvoří výdaje na nakládání s odpady.

Vzhledem k dominantnější roli neinvestičních než investičních nákladů, pak celková struktura výdajů do životního prostředí zhruba odpovídá již uvedeným poměrům. Téměř polovinu tvořily v průměru výdaje na nakládání s odpady, zhruba vyrovnaný byl podíl výdajů na ochranu ovzduší a klimatu (v průměru pěti let 14,9 %) a vkladů do oblasti nakládání s odpadními vodami (14,1 %).

